

‘We the people, zo moet het OM zijn

MEVROUW JOKE MEILLO OVER DE EVA MEILLOPRIJS, -PENNING EN -LEZING

Tot haar plezier constateert ze dat de mr Eva Meilloprijs en -lezing een aardig instituut begint te worden. De ambitie van mevrouw Joke Meillo reikt verder dan het laten voortleven van de naam van haar overleden dochter. ‘Het OM-werk moet inzichtelijk worden voor gewone Nederlanders, ze moeten weten hoe belangrijk het is voor de samenleving.’

TEKST PIETER VERMAAS FOTO'S LOES VAN DER MEER

▲ ‘De Eva Meillo-lezing wordt dit jaar al weer voor de vijfde keer gehouden. Het wordt een steeds succesvoller “instituut”. Er komen meer mensen naar toe en de lezingen, bijvoorbeeld vorig jaar die van Ernst Hirsch Ballin, officier Hester van Bruggen en Sigrid Kaag van de UN, waren fantastisch. Het is steeds meer een leuke middag aan het worden, inspirerend en professioneel georganiseerd door de SSR en in het bijzonder door Rosa Jansen, voorzitter van het College van Bestuur van SSR. Met een gezellige borrel ook, netwerkgelegenheid par excellence – Eva zou het geweldig gevonden hebben. Eigenlijk komt het langzamerhand meer los van Eva te staan. Steeds minder mensen hebben Eva natuurlijk zelf gekend. En weet je, het is goed. De Meillo-lezing en -prijs hoeft niet de hele tijd in verband met de tragiek te staan.’

In haar woning vol schilderijen – op sommige staat Eva – aan de Amsterdamse Brouwersgracht, roert mevrouw Meillo even in haar kopje thee. De gedachte gaat terug naar november 2008. FP-officier Eva Meillo en haar moeder Joke waren op vakantie in Thailand, toen daar min of meer een burgeroorlog uitbrak. Ze wilden naar huis, maar de luchthaven was bezet. Eva werd onrustig, want een belangrijke zitting mocht niet in gevaar komen. Dus namen ze een taxi naar Maleisië, om vandaar naar Schiphol te kunnen vliegen. Bij een ongeluk met de taxi overleed Eva, die toen zwanger was. Voor velen, ook buiten familie en directe collega’s was het een schok.

Hoe gaat het met u?

‘Ik zal de rest van mijn leven blijven rouwen om Eva.’ Seconden lang is mevrouw Meillo stil. ‘Ja’, zegt ze en

zwijgt dan weer. ‘Maar ik red me beter dan vijf jaar geleden. Ik kan het verdriet nu beter verdragen. We hadden een heel hechte relatie. Eva zit in mij als het ware. Ik sla me er nu redelijk door heen, en het doet me ook wel goed om actief bezig te zijn, met schrijven en met de stichting.’ ‘Nog geen twee jaar geleden is mijn man ook overleden; het lot heeft mij niet gespaard. De waarheid is dat het lot bij iedereen elk moment kan toeslaan. Veel mensen leven met de gedachte “Mij overkomt niets.” Ze denken dat ze recht op geluk hebben en macht over hun leven. “Kijk mij eens geslaagd zijn.” “Kijk ons eens gelukkig zijn als gezin.” Tot het lot toeslaat. “Dit had ik nooit gedacht”, zeggen ze dan, “hoe kan mij dit nou overkomen”. Ik moet daar in zekere zin ook wat om glimlachen. Alsof er een réden moet zijn. Alsof je recht op het antwoord hebt. “Waarom?!” lees je

op borden die op rampplekken worden geplaatst. Ik weet wel waarom: omdat het leven onvoorspelbaar is.'

Mevrouw Meillo is de drijvende kracht achter de mr Eva Meillo Stichting. Om het jaar wordt bij de Meillo-lezing, de Mr Eva Meilloprijs uitgereikt. De prijs kan worden gewonnen met een goede journalistieke productie waarin het werk van het OM duidelijk en genuanceerd wordt uitgelegd.

Het doel van de stichting is onveranderd gebleven, zegt mevrouw Meillo. 'Met de prijs en lezing leeft de naam van Eva voort. Maar ik zou de stichting niet hebben opgericht als ik niet dacht dat het ook zinvol was wat we doen. Net als Eva deed, ergerde ik me er jaren terug aan hoe kranten en tv over het OM berichtten.

Het zal niet aan alleen aan onze stichting liggen, maar ik denk dat de beeldvorming toch beter is geworden. Niet dat er geen kritiek meer is

– want natuurlijk mag en moet die er zijn – maar die is gericht, inhoudelijker. Destijds leek het soms wel een haatcampagne. Met cynische opmerkingen en denigrerend taalgebruik.'

Waarom is de beeldvorming nu toch positiever?

'Misschien juist omdat het OM niet de strijd aangaat (en dat vaak misschien ook niet kan) met de journalistiek. Als een kind op school wordt gepest maar daar tegenkan en er niet op reageert, neemt het af. Dus niet overreageren, gewoon rustig je werk doen. En leg uit wat aan een beslissing ten grondslag ligt. Geen defensief gedrag. Of misschien heeft de maatschappij zelf nu, ondanks de gestegen agressie, meer behoefte aan instituten die onaantastbaar zijn. Maar eerlijk: ik weet het gewoon niet.'

'Ik houd ervan als er op een objectieve manier over het OM geschreven wordt. Dat het werk zelf beschreven wordt, zodat mensen daar inzicht in krijgen. Ik ben er van overtuigd dat veel mensen, ook als ze behoorlijk zijn opgeleid, niet goed weten wat het OM doet. Ik denk dat ze vaak niet weten dat het OM een publiek lichaam is, dat er voor hen is. Als die mensen in een praatprogramma een welbespraakte advocaat horen fulmineren over hoe het OM met hun cliënt omgaat, geloven ze dat. Redacties zorgen niet altijd voor tegenwicht, dus denken kijkers: wat zielig voor die misdadiger; wat wordt-ie slecht behandeld. Ik zou willen dat Nederlandse burgers naar hun OM kijken zoals dat in het Amerikaanse systeem (waar overigens van alles mis mee is) gebeurt. Het OM als "We, the people". Want dát is het, dáár gaat het om, dát wil ik bereiken. We zijn er nog ver van verwijderd.'

*‘Er mee stoppen?
Nee, jullie
zijn nog niet
van me af’*

U hebt journalisten benaderd, nietwaar?

‘Ja, ik heb hen zelf gevraagd waarom ze geen achtergrondverhalen schrijven waarin ze inzicht geven over het werk van het OM. Redacties, zo hoorde ik, hebben steeds minder journalisten; ze bezuinigen op kostbare onderzoeksjournalistiek. Verder is er weinig interesse in een “systeemverhaal”, dat wordt als te abstract gezien door redacties. Als het niet leuk, sexy of actueel is, krijg je er als onderzoeksjournalist geen ruimte voor. Toen ik de prijs instelde dacht ik dat het attractief was, ook vanwege het prijsbedrag van toen nog 10 duizend euro, nu is het 5 duizend euro. Een bekend verslaggever zei me dat de betekenis van het justitiële werk in principe alleen impliciet beschreven wordt. En dat goed nieuws geen nieuws is. Kritisch volgen is inherent aan hun werk. Zodra er missers zijn, bám, dan springen ze er bovenop. Het kan ook anders: vorig jaar hebben we het boek “Opwaaiende toga’s” van Jelle van der Meer en Hella Rottenberg genomineerd. Een uitstekend boek waarin o.m. het werk van het OM van binnen uit en helder beschreven wordt. Een aanrader, die onvoldoende gelezen is.’

U had kunnen concluderen: dan stoppen we maar

‘Jazeker. Inderdaad. Een vriendin van mij, die journalist is, heeft me dat ook gezegd. Maar nee, dan hebben ze aan mij een slechte. Ik ben nogal een vasthoudend type. Niet zo snel uit het veld geslagen. Ik kan je vertellen welke twee oplossingen ik daar voor bedacht heb. Waarbij ik veel steun heb van het OM, in de eerste plaats van Herman Bolhaar. En verder van plaatsvervangend directeur van het Wetenschappelijk Bureau OM, Edwin Mac Gillavry, die bestuurslid van de Mr Eva Meillo Stichting is en de jury van de Meilloprijs ondersteunt.’

‘Allereerst wordt nu het ene jaar de journalistieke prijs uitgereikt, en het andere jaar de projectprijs. De winnaar van de projectprijs krijgt Mr Eva Meillo penning, mooi ontworpen door Da van Daalen. Kijk maar hier – ja, hij is zwaar, want van brons. De projectprijs heeft als doel innovatieve projecten, waarin Rechtspraak en OM samenwerken, te bekronen. Denk bijvoorbeeld aan hoe jihadisme behalve strafrechtelijk ook preventief wordt aangepakt. Het laatste is vernieuwend en misschien discussabel. Of denk aan een project waarbij OM’ers en politiemensen ouders meenamen naar bars waar jongeren zoveel drinken. Want het OM kan het niet alleen; het zijn ouders die moeten ingrijpen. Dat kost natuurlijk capaciteit terwijl ik weet dat die schaars is en er binnen het OM hard wordt gewerkt. Maar een voorwaarde voor effectief werken is dat je de samenleving erbij betreft – zeker nu ik denk dat negentig procent van de Nederlanders niet weet wat het OM doet, dus daar moet je ook in je werk iets aan doen.’

Binnenkort gaan we aan de projectprijs meer bekendheid geven, daarbij speelt Kim van der Kraats, kantonrechter, lector van SSR en bestuurslid van de Mr Eva Meillo Stichting, een belangrijke rol.

En uw tweede oplossing?

‘Ik redeneerde: als gevestigde journalisten geen inzicht geven in wat het OM doet, doen aankomende journalisten het misschien wel. Die ideeën hebben we toen uitgewerkt. Uiteindelijk zijn we met een opleidingsinstituut, de masteropleiding journalistiek van de UvA, in zee gegaan: We hebben verteld wat wij wilden en een beetje bemiddeld tussen de studenten en het OM – we zijn hier heel erg in gesteund door Herman Bolhaar. We hebben natuurlijk geen invloed in wat ze schrijven.

Daar is een voorpagina-artikel over ZSM in de Volkskrant uit voortgekomen. Geschreven door drie journalisten in opleiding. Inclusief harde waarheden, maar alles feitelijk gecheckt. Wel hadden we gehoopt dat het artikel nog wat uitgebreider was, dat de bedoelingen van het OM wat beter tot uiting kwamen. Maar wat bleek? Dat hadden die jonge journalisten ook gedáán, maar de eindredactie had het ingekort. Daar moet je mee leren leven. We willen dat nu graag uitbreiden: met meer jonge journalisten aan het werk, in competitie en aan de winnaar de penning uitreiken. Het blijft een moeilijke opgave, de doelstelling van de Mr Eva Meillo stichting gaat tegen de stroom in. Maar we geven het nog niet op. Het OM-werk moet inzichtelijk worden.’

Is het niet genoeg dat, bijvoorbeeld, Teletekstpagina 101 dagelijks volstaat met OM strafeisen?

‘Ik denk het niet. Wie kijkt daarnaar? Ik niet. Weet je wat zou helpen? Een soap! Een drama-uitzending. Dan pak je de misdaad en spanning, mooie personages, én kun je het dagelijkse OM-werk volgen. En dan niet te hoogdravend. Simpel. Een officier met een gezin, die ’s ochtends eerst haar kind naar oma brengt – net als Eva. En met een zaak die zich ontwikkelt. Met spanning op parket. Gedoe met politie en advocaten. Rechters erbij, pers, beveiliging. Een geloofwaardige setting. Je zult zien: binnen no time weet iedereen wat het OM doet.’

‘Weet je, het leven loopt af. Ik heb niet zoveel doelen meer. Maar dít! Echt, ik denk dat gewone mensen onvoldoende beseffen: het OM is een Publiek Lichaam! Het is essentieel dat mensen weten wat het OM doet.’ ▽

Meer informatie over het inzenden van projecten voor de Mr Eva Meillo Prijs is te vinden op www.mempp.nl